

สภาพบุคคลตามกฎหมายของหน่วยร่วมดำเนินงาน

ในการช่วยเหลือผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. ๒๕๔๓ นั้น สสว. จะร่วมมือกับหน่วยร่วม ที่เป็นทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล เพื่อดำเนินโครงการหรือกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้ประกอบการ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการหรือกิจกรรมนั้น และรูปแบบการร่วมมือกับหน่วยร่วม จะมีทั้งรูปแบบบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ รูปแบบสัญญาร่วมดำเนินการ และรูปแบบการจัดตั้งซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ สัญญาร่วมดำเนินการ หรือสัญญาต่างๆ ตามกฎหมาย จึงควรรู้ถึงสภาพบุคคล อำนาจผูกพันตามกฎหมายของบุคคลที่เป็นหน่วยร่วมด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ สัญญาร่วมดำเนินการ และสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง ดังกล่าว มีความถูกต้องตามกฎหมาย

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมายของ คำว่าบุคคล บุคคล หมายถึง คนซึ่งสามารถมีสิทธิและหน้าที่ได้ตามกฎหมาย บุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. บุคคลธรรมดา หมายถึง ผู้ซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย
๒. นิติบุคคล หมายถึง กลุ่มบุคคล หรือองค์กรซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้ให้เป็นบุคคล ที่ไม่ใช่บุคคลธรรมดา และมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย

บุคคลธรรมดาจะมีความสามารถทำนิติกรรมได้ ต้องมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ หรือได้สมรสแล้วถูกต้องตามกฎหมาย, ไม่เป็นผู้ไร้ความสามารถ, เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ แต่หากผู้เยาว์ ผู้ไร้ความสามารถ และผู้เสมือนไร้ความสามารถ ตามกฎหมาย จะทำนิติกรรมแล้วต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม, ผู้อนุบาล, ผู้พิทักษ์ ตามลำดับตามกฎหมายเสียก่อน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙ ถึงมาตรา ๓๕)

นิติบุคคล คือ สิ่งที่กฎหมายสมมุติให้เป็นบุคคล เพื่อให้มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา นิติบุคคลจะมีขึ้นก็ด้วยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตลอดจนกฎหมายอื่นๆ ที่บัญญัติไว้

ผู้ทำการในนามนิติบุคคล โดยสภาพของนิติบุคคลแล้ว นิติบุคคลไม่สามารถแสดงเจตนาด้วยตนเองได้ ดังนั้น จึงต้องอาศัยบุคคลธรรมดาเป็นผู้แทนในการกำหนดและแสดงเจตนาของนิติบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการทำนิติกรรมต่างๆ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๐ ว่า นิติบุคคลต้องมีผู้แทนหนึ่งคนหรือหลายคน ทั้งนี้ตามที่กฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้งจะได้กำหนดไว้ และความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล

หน่วยร่วมดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรม ของ สสว. ส่วนใหญ่จะเป็นนิติบุคคลที่จะกล่าว
ดังต่อไปนี้

๑. นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่ สมาคม มูลนิธิ ห้างหุ้นส่วนที่ได้
จดทะเบียนแล้ว บริษัทจำกัด

๒. นิติบุคคลตามกฎหมายอื่น ได้แก่ กระทรวง กรม มหาวิทยาลัย รัฐวิสาหกิจ

ในการตรวจสอบความถูกต้องของนิติบุคคล ให้ดำเนินการดังนี้

กรณีนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สมาคม คือ การรวมตัวของกลุ่มบุคคล มาเป็นองค์กร เพื่อกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอย่าง
ต่อเนื่องโดยสมาคม

เมื่อกลุ่มบุคคลได้รวมตัวกันแล้ว จะไปดำเนินการจดทะเบียนต่อนายทะเบียน คือสำนักงาน
เขตต่างๆ สำหรับในกรุงเทพมหานคร หรือว่าอำเภอหรือกิ่งอำเภอ สำหรับในจังหวัดอื่น ที่สำนักงาน
ใหญ่ของสมาคมตั้งขึ้น และเมื่อสมาคมได้รับการจดทะเบียนแล้ว ก็จะมีฐานะเป็นนิติบุคคล

สมาคมจะมีคณะกรรมการสมาคม และมีข้อบังคับของสมาคมไว้สำหรับดำเนินกิจการต่อไป
ซึ่งการดำเนินงานของสมาคมจะดำเนินการโดยผู้แทนของสมาคม คือคณะกรรมการของสมาคม(ตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๘ ถึงมาตรา ๘๗)

ในการตรวจสอบความสมบูรณ์ของสมาคม ต้องตรวจสอบจากใบคำขอจดทะเบียนสมาคมต่อ
หน่วยราชการ ตรวจสอบรายชื่อคณะกรรมการสมาคม(ล่าสุด) และข้อบังคับของสมาคม

มูลนิธิ ได้แก่ทรัพย์สินที่จัดสรรไว้โดยเฉพาะสำหรับวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลสาธารณะ การ
ศาสนา การศึกษา หรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่น

ผู้ขอจัดตั้งมูลนิธิ จะต้องไปดำเนินการจดทะเบียนต่อนายทะเบียน คือสำนักงานเขตต่างๆ
สำหรับในกรุงเทพมหานคร หรือว่าอำเภอหรือกิ่งอำเภอ สำหรับในจังหวัดอื่น ที่สำนักงานใหญ่ของ
มูลนิธิตั้งขึ้น เมื่อมูลนิธิได้รับการจดทะเบียนแล้ว ก็จะมีฐานะเป็นนิติบุคคล

มูลนิธิจะมีคณะกรรมการมูลนิธิ และมีข้อบังคับของมูลนิธิไว้สำหรับดำเนินกิจการต่อไป
ซึ่งการดำเนินงานของมูลนิธิจะดำเนินการโดยผู้แทนของมูลนิธิ คือคณะกรรมการของมูลนิธิ(ตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๐ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๒๒ และ
มาตรา ๑๒๓)

ในการตรวจสอบความสมบูรณ์ของมูลนิธิ ต้องตรวจสอบจากใบคำขอจดทะเบียนมูลนิธิต่อ
หน่วยราชการ ตรวจสอบรายชื่อคณะกรรมการมูลนิธิ (ล่าสุด) และข้อบังคับของมูลนิธิ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด

นิติบุคคลที่เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด ได้จัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วยความสมัครใจของบรรดาสมาชิกที่เข้าร่วมกันและจัดตั้งเป็นนิติบุคคล

ในการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด ผู้เริ่มก่อการตามกฎหมายจะไปขอจดทะเบียนจัดตั้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กระทรวงพาณิชย์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๗๘ (กรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด) และมาตรา ๑๑๑๑ (กรณีบริษัทจำกัด) และเมื่อได้ดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัดแล้ว ก็จะมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย และสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท จะออกหนังสือรับรองห้างหุ้นส่วนจำกัด หนังสือรับรองบริษัทจำกัด ให้กับห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัดนั้นต่อไป

ในการตรวจสอบความสมบูรณ์ของห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด ต้องดำเนินการตรวจสอบหนังสือรับรองห้างหุ้นส่วนจำกัด หนังสือรับรองบริษัท เนื่องจากในหนังสือรับรองดังกล่าว จะปรากฏชื่อ อำนาจผู้กระทำการแทน รวมทั้งที่ตั้งสำนักงาน ของห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด (หนังสือรับรองดังกล่าว กรณีที่ต้องจัดส่งมาประกอบการทำสัญญา จะต้องขอรับมาจากสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ไม่เกิน ๑ เดือน หากจัดส่งหนังสือรับรองเกินระยะเวลาดังกล่าว อาจมีการเปลี่ยนแปลงอำนาจกรรมการผูกพันนิติบุคคลได้ ซึ่งจะมีผลทำให้สัญญาไม่มีผลผูกพันกับนิติบุคคลนั้น)

กรณีนิติบุคคลตามกฎหมายอื่น

กระทรวง กรม

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๗ วรรคท้าย และพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดกระทรวง และกรมในกระทรวงให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล

สำหรับผู้แทนของกระทรวง ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๑๙/๑ ได้บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้แทน เนื่องจากเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการรับผิดชอบราชการประจำในกระทรวงนั้นๆ นอกจากนี้ได้บัญญัติให้ปลัดกระทรวงเป็นผู้แทนของกระทรวง ในงานกำกับการทำงานของส่วนราชการในกระทรวง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และงานประสานการปฏิบัติงานของส่วนราชการในกระทรวง

การตรวจสอบความสมบูรณ์ตามกฎหมายของกระทรวง และกรม ให้ดูพระราชบัญญัติกระทรวงและคำสั่งแต่งตั้งปลัดกระทรวง ฉบับล่าสุด

รัฐวิสาหกิจ

รัฐวิสาหกิจ จะจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินั้นๆ เช่น รัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จะจัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ และมีฐานะเป็นนิติบุคคล และในมาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ ได้บัญญัติเรื่องผู้แทนของการไฟฟ้าฯ คือ ผู้ว่าการ ซึ่งผู้ว่าการจะมีหน้าที่บริการกิจการของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต และเป็นผู้แทนของรัฐวิสาหกิจแห่งนี้

ในการตรวจดูความสมบูรณ์ตามกฎหมายของรัฐวิสาหกิจ ให้ดูพระราชบัญญัติรัฐวิสาหกิจ
นั้นๆ และคำสั่งแต่งตั้งผู้ว่าการ ฉบับล่าสุด

มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย จะจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนั้นๆ เช่นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จัดขึ้นตามมาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๘ และมีฐานะเป็นนิติ
บุคคล ในมาตรา ๓๕ มาตรา ๓๙ ได้กำหนดให้อธิการบดี เป็นผู้แทนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ในการตรวจดูความสมบูรณ์ตามกฎหมายของมหาวิทยาลัย ให้ดูพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย
นั้นๆ และดูคำสั่งแต่งตั้งอธิการบดี ฉบับล่าสุด

กล่าวโดยสรุป ในกรณีนิติบุคคลตามกฎหมาย หากผู้แทนนิติบุคคล ได้กระทำการใดตาม
อำนาจหน้าที่ของนิติบุคคล นิติบุคคลนั้นย่อมต้องรับผิดชอบในการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลนั้น

เอกสารที่อ้างอิง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๒๒ เรื่อง หุ่นส่วนและบริษัท

พระราชบัญญัติ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๘